

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. I. Quid intelligatur per contritionem perfectam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

quod peccatum non fuisset, sequeretur, Deum non esse: hoc tamen ipsum volumus sub conditione impossibili, nempe, si nunc esset in me potentia ad impediendum peccatum hesternum: quam quidem conditionem impossibilem non volumus etiam affectu simplici, sed sub ea conditione, quam non volumus, volumus affectu conditionato aliquid simpliciter possibile, scilicet, peccatum non fuisse: nullo ergo modo volumus etiam implicite negationem Dei.

22. Respondeo secundo: posset etiam esse actus honestus, licet affectus tenderet ad ipsum impossibile, ut si v.g. vellem affectu simplici quod esset nunc in me potentia ad impediendum peccatum hesternum, quæ potentia impossibilis est, ut diximus. Neque enim ex hoc fieret quod vellet implicite destructionem, aut negationem Dei, cuius essentia habet necessariam connexionem cum impossibilitate omnium impossibilium. Posset enim voluntas taliter ferri ad illud impossibile, ut excluderet in ipso affectu illud malum: si v.g. dicat: si hoc posset esse possibile absque detrimento, aut negatione essentia, & perfectionis diuinæ, vellem, quod esset possibile, ad hoc, ut non fuisset peccatum hesternum, qui affectus nullo prorsus modo, nec implicite, nec explicite vult negationem, aut destructionem Dei; atque ideo, cum possibilis sit talis affectus, non est, cur damentur ut impij omnes simplices affectus circa obiecta impossibilia, quos viri pij, & sancti frequenter exercent, desiderando v.g. posse habere amorem infinitum erga Deum, posse attentione infinita diuinas perfectiones meditari, & alia similia.

23. Ex dictis ergo, ad titulum questionis propositæ respondendum breuiter est, detestationem posse comparari, vel in ordine ad præteritum, vel in ordine ad præsens, & futurum. Si comparatur ad præsens, & futurum, est efficax, & absoluta; quia ita habet odio peccatum, ut efficaciter velit, illud non esse. Si vero comparatur ad præteritum, est conditionata: non enim dicit: *Volo non fuisse peccatum: sed, vellem, si in mea potestate nunc esset, non fuisse peccatum*. Dicitur tamen simpliciter odium efficax. Primum, ut distinguatur à simplici odio, seu displicentia, quæ etiam potest dari cum actuali affectu ad peccatum: nam per odium inefficax solum dicimus: vellem non peccasse, nec peccare, si inde non sequeretur mihi alia incommoda, quæ nolo subire: at vero per odium efficax dicimus: vellem quantum ex me est, non peccasse, si id esset nunc in mea potestate: itaque hoc odiū solum includit conditionem, quæ non est in mea potestate: volo autem facere, quantum ad me attinet, ideo dicitur efficax: id est efficax, quantum ex me est. Item dicitur efficax quoad effectum: quia quāvis re vera non possit facere, quod peccatum non fuerit: ex Dei tamen acceptance habet valorem, & vires ad delendam peccatū, perinde ac si non fuisset. Denique est efficax quoad affectum; quia posita illa detestatione, ita ut iam homo non censeatur perseuerare habitualiter in illa priori voluntate peccandi; quæ omnia non habet odium inefficax peccati, quod includitur in simplici displicentia.

DISPUTATIO V.

De actibus Pœnitentiæ necessariis ad hominis iustificationem.

SECTIO I. *Quid intelligatur per contritionem perfectam?*

SECTIO II. *Utrum contritio debeat detestari peccata super omnia.*

SECTIO III. *Quomodo contritio doceat de peccato supra malum pena?*

SECTIO IV. *Utrum contritio detestetur unum peccatum supra alia?*

SECTIO V. *Utrum contritio detestetur magis peccatum actuale, quam originale?*

SECTIO VI. *An contritio debeat esse vniuersalis de omnibus peccatis.*

SECTIO VII. *Qualis debeat esse contritio quoad intensiorem, & alias circumstantias. Vbi, an sufficiat sine dilectione, & proposito?*

SECTIO VIII. *Utrum contritio perfecta habeat semper coniunctam remissionem peccati, etiam ante receptionem actuale Sacramenti?*

SECTIO IX. *De contritione imperfecta, seu attritione.*

Q V I M V R generaliter de actibus vel elicitis, vel imperatis à penitentia ad placandum Deum, & delendam culpam grauem: aliquid enim fortasse actus ad hoc requiruntur, quos penitentia non potest elicere, sed solum imperare: neque est inconueniens, virtutem inferiorem imperare aliquando actus virtutis superioris, quando ij sunt necessarii ad finem virtutis interioris, sicut ex misericordia erga proximum possum velle elicere actum religionis, orando, vel vovendo, ut impetrem à Deo proximi sanitatem. Hoc ergo supposito, videndum est in speciali, qui, & quales debeant esse ij actus, qui ad iustificationem requiruntur. Potest autem iustificatio haberi vel in Sacramento, vel extra Sacramentum, & in utroque casu procedit disputatio, supponendo, extra Sacramentum requiri contritionem perfectam; intra Sacramentum vero sufficere imperfectam, quæ appellari solet attritio.

SECTIO I.

Quid intelligatur per contritionem perfectam?

Contritionis nomine intelligimus dolorem de peccatis non vrcumque, sed illum, qui propter suam perfecti onem disponit vltimò ad gratiam iustificationis etiam extra sacramentum, nam licet nomen contritionis aliquando latius vsurpetur, prout extenditur etiam ad contritionem imperfectam, seu attritionem, in quo sensu dicere solemus, in Sacramento penitentia debere reperiri contritionem internam, & confessionem externam: iam tamen apud Theologos obtinuit, quod contritio solum supponat pro illo primo perfecto dolore: secundus vero non contritio, sed attritio appellatur, de qua postea seorsim agemus. De contritione ergo in primis dubitatur, quale motuum debeat habere?

Aliqui Theologi docent, sufficere ad contritionem, quod dolor sit vel ex motu charitatis, vel ex motu obedientia, vel religionis vel penitentia: scilicet, quia peccatum displicet Deo, quem diligimus, vel quia est contra eius præceptum, cui debemus obedire, vel contra eius cultum, vel denique quia est contra ius Dei, quod tenemur obseruare, quod dicunt esse motuum penitentia, & idem à fortiori possent dicere de motu penitentia in nostra sententia, scilicet, quia peccatum est offensa Dei, & per consequens destruit pacem cum Deo, eumque nobis reddit rationabiliter amicum. Hanc sententiam dicit esse probabilem. P. Suar. disp. 4. sect. 2. n. 1. & sibi aliquando placuisse cū aliis Theologis, quos suppresso nomine refert, & licet P. Suar.

Suar. solum loquatur de dolore orto ex motiuo iustitiae; eadem est ratio de omnibus assignatis; quare alij recentiores eam in vniuersum docent quoad omnia motiua numerata.

Alij tamen Theologi communiter docent, requiri omnino dolorem ex motiuo dilectionis Dei, imò P. Vasquez in *presenti* quest. 85. ar. n. 45. oppositam dicit esse erroneam, P. Suarez hanc etiam amplectitur omisâ priori, alij rem vt omnino certam supponunt sine vlla ratione dubitandi.

Prima illa sententia non videtur digna eâ censurâ, quâ eam voluit notare P. Vasquez. Probari enim posset in primis authoritate Theologorum non infimæ notæ, qui eam in suis scriptis amplectuntur & aliorum, qui eam probabilem dicunt; item ex modo loquendi antiquorum Theologorum, qui dum de contritione etiam perfectâ loquuntur, dicunt generaliter esse dolorem de peccato, eo quod Dei offensa sit offensa autê vt offensa non pertinet ad solâ charitatem, sed etiam ad pœnitentiam: ita loquitur Sotus in 4. d. 17. q. 2. ar. 5. vbi dicit, contritionem differre ab attritione ex parte obiecti, quia scilicet contritio est dolor de peccatis, vt sunt offensa Dei: attritio autem propter pœnas: quo eodem modo loquuntur alij multi, qui attritionem dicunt esse ex timore, vel ex amore concupiscentiæ. Quod posset adhuc confirmari ex modo loquendi sacre Scripturæ, vbi non semper videtur exigi pœnitentia ex motiuo dilectionis, sed ex motiuo vniuersaliiori. Ezechiel 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iusticiam, vitâ viuet, & non morietur; omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabo, &c.* Et infra eodem cap. cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium, & iusticiam, ipse animam suam viuificabit. Considerans enim, & auertens se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est, vitâ viuet, & non morietur. & rursus, proicite à vobis omnes prauaricationes vestras, in quibus prauaricati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum; & quare moriemini domus Israël? quia nolo mortem peccatoris dicit Dominus Deus. Hæc sanè verba, & promissa Dei libera hora videntur, quàm vt debeant alligari ad contritionem solum ex motiuo dilectionis. Eodem modo videtur loqui Chrysostomas *homil. 6. in Genesim*, & alij Patres, qui plerumque dicunt, Deum paratum esse dare suam gratiam peccatori, se à suis viis conuertenti.

Et sanè id videbatur postulare humana fragilitas, quæ raro trahitur motiuo illo dilectionis super omnia; frequentius verò motiuo obedientiæ, religionis, gratitudinis, &c. Cum ergo frequentissimus sit lapsus, non debuit adeo difficilis, & rara designari medicina. Nec videtur dissentire, imò potius videtur facere communis modus concipiendi fideliū: ipsi enim, dum de contritione cogitant, existimant, tunc se contritionem habere, quando ita dolent de peccatis propter Deum, vt nulla etiam stante pœna, vel premio, damno, vel emolumento, eodem modo dolerent, quod totum reperitur quoties peccatum consideratur in ordine ad solum Deum, vel vt irreuerentia, vel vt iniuria vel offensa, &c. etiam si non ad sit motiuum dilectionis rigorosæ.

Obiciunt aliqui, quia actus spei Theologicæ, quo quis ex motiuo spei desiderat sibi Deū & eius possessionem, & ex hoc desiderio doler de peccatis, est nobilior, & perfectior, quàm dolor, qui procedit ex motiuo obedientiæ, vel religionis, &c. hæ enim sunt virtutes morales, & illa est Theologica: sed dolor ex motiuo spei non sufficit, vt disponat vltimò

ad iustificationem, est enim attritio, cum procedat ex desiderio beatitudinis; ergo nec dolor ex motiuo obedientiæ, vel religionis, &c. erit plusquam attritio, cum sit inferior.

Responderi posset; in primis. Durandum in. 4. dist. 17. quest. 1. dicere dolorem illum ex motiuo spei, & desiderio videndi Deum, esse contritionem, nam licet ille non sit amor amicitiae erga Deum, sed solum concupiscentiæ: sed tamē amor concupiscentiæ, amor est, & in nobismet ipsis experimur, gaudere nos, & gloriari, quādo hoc amoris genere amamur, non enim potest esse hic amor, nisi ex bonitate, quæ apprehendatur in obiecto amato: quare qui Deum hoc modo amat, non aliter amat nisi quia afficitur, & trahitur à bonitate Dei, quod in rigore est amare Deum nobis. Sed quidquid sit de hoc, & dato etiam quod assumitur in maiore, scilicet, actum spei esse perfectiorem actum religionis, vel pœnitentiæ: negari potest consequentia; non enim semper disponit certius ad iustificationem actus melior: nam licet actus dilectionis Dei ex parte motiui sit melior, quàm actus religionis, vel fidei: potest tamen ex aliis circumstantiis adeo crescere actus fidei vel religionis, v.g. ex intentione, ex difficultate, ex duratione, &c. vt hic, & nunc sit melior, quàm aliquis actus remissus dilectionis & tamen quicumque actus dilectionis, disponit certius ad iustificationem, ille verò actus fidei, vel Religionis non disponet, nisi remotè: non ergo arguitur bene, dolorem ex motiuo spei debuisse esse dispositionem vltimam ad gratiam, sicut dolorem ex motiuo religionis, vel pœnitentiæ, &c. quia perfectior est.

Ratio verò à priori esse potuit quia ad hoc iustificationis negotium exigitur ex parte hominis perfecta conuersio, quæ se à seipso auerrat, & ad Deum conuertitur: quare ille actus, habet maiorem proportionem in ratione dispositionis, quo homo magis conuertitur ad Deum: hoc autem fit melius per actum dilectionis etiam remissum, quàm per actum alterius virtutis etiam intensum. Item fit melius per dolorem ortum ex motiuo religionis, quàm per dolorem ortum ex desiderio beatitudinis, seu ex motiuo spei; quia cum hic oriatur ex amore concupiscentiæ, eo ipso principalius amo me per illum actum quàm Deum; volo enim Deum mihi non ergo conuertor omnino ad Deum præferendo Deum mihi; quod sanè requireretur ad perfectam conuersionem, & contritionem; debet enim esse ex toto corde, & ex totis viribus, & sicut per peccatum se homo prætulit Deo, ita per contritionem debet Deum sibi præferre, & quasi ex se ipso exire, vt tendat ad Deum, à quo recessit. Hoc autem fit melius per actum religionis, vel obedientiæ, &c. quàm per actum spei; quia per religionem, v.g. homo non amat Deum sibi, sed amat cultum, & honorem Dei, & ita illum amat, vt si necessaria esset destructio, & annihilatio ipsius hominis ad Dei honorem, & cultum, illam etiam vellet, & permetteret: quam conditione nullo modo potest velle dolor ex motiuo spei, qui fundatur omnino in amore proprio, quo volumus Deum nobis, vt bonum nostrum. Habet ergo ex hoc capite maiorem proportionem dolor ex motiuo religionis, vt disponat ad iustificationem, quàm dolor ex motiuo spei, quod autem dicimus de religione dici posset de obedientia, de pœnitentia, de gratitudine, &c. vt consideranti patebit.

Solum ingerit difficultatem in hac sententia modus communis loquendi Patrem, qui expresse videntur postulare dilectionem ad hoc, vt peccata remittantur: qui modus loquendi videtur etiam ex sacra Scriptura desumptus, vt postea videbimus. Sed hæc etiam vtrūque posset explicari de dilectione,

non omnino rigorosè & stricte sumpta; sed latius, quatenus amare dicitur esse velle bonū alicui: cum enim per religionem velimus cultum Dei, per pœnitentiam velimus cum non offendere, per obedientiam velimus eius voluntatem implere, &c. hæc omnia videntur continere dilectionem Dei. Sicut multi Theologi dicunt, præceptū dilectionis proximi non obligare aliquē actum ortum ex motivo peculiari dilectionis, sed esse generale quoddā præceptum observandi omnia, quæ spectant ad proximum: in quo sensu videtur loqui Bernardus *serm. 50. in cantica*, dum ait, illum servare sufficienter hoc præceptum diligendi proximum, qui observat regulam illam, *quod tibi fieri nō vis alteri ne feceris*; & rursus illam, *quacunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*: ipsū ergo bene facere, dicitur diligere proximū, licet non sit ex peculiari motivo amicitiae, sed misericordiae, vel alterius virtutis. Sic ergo posset quis dicere, necessariam esse dilectionē Dei ad iustificationem, quatenus necessaria est voluntas servandi mandata, quæ pertinent ad Deum. Possetque confirmare hanc explicationem ex eo, quod sacra Scriptura, & Patres generaliter loquuntur dum dicunt; sine dilectione non contingere iustitiam: & tamen constat, in Sacramento pœnitentiae dari iustitiam sine dilectione rigorosa, sed cum attritione, & proposito servandi omnia mandata: ergo dilectionis nomine posset intelligi voluntas offendendi Deum etiam cum rerum omnium iactura; licet non sit ex illo peculiari motivo.

10.
Contritio debet oriri ex particulari motivo charitatis.

1. Ioan. 3.
1. Cor. 13.
August.

Adhuc tamen dicendum omnino est cum communi sententia, contritionem sufficientem ad iustificationē debere oriri ex peculiari motivo charitatis, scilicet, Dei super omnia dilecti. Hæc conclusio habet pro se auctoritatem communē ferē omnium Theologorum, à quibus in re tanti momenti non est facile discedendum. Haberitem pro se testimonia sacra Scripturæ & Patrum, quæ hunc sensum sonare videntur, 1. Ioan. 10. *qui non diligit manet in morte*. 1. ad Corinth. 13. *sine charitate nihil sum*. Augustinus *lib. de vera & falsa pœnitentia cap. 9. & 17. Sine amore nemo unquam gratiam invenit, nec veniam assequutus est & serm. 7. de tempore. Pœnitentiam certam non facit, nisi odiū peccati, & amor Dei*; & *lib. 2. contra Gressonum cap. 12. loquens de dilectione addit, quæ si absit, cetera frustra sūt*; & *lib. 2. de Civitate Dei cap. 27. nisi desistant à peccatis habendo charitatem quæ non agit perperam, nihil eis prodesse potest*. Eodem modo loquuntur alij Patres, quos refert Suarez *disp. 4. sect. 2. n. 1. qui tamen intelligendi sunt de iustificatione extra Sacramentum*; nam exceptio illa sacramenti colligitur ex aliis locis sacra Scripturæ & eorumdem Patrum, ut notavi bene Valentia *in presenti disp. 7. q. 8. punct. 1.*

11.

Deut. 4.

Confirmari deinde hoc ipsum potest ex modo, quo sacra Scriptura loquitur de huiusmodi pœnitentia, quod scilicet debeat esse ex toto corde, hoc est, super omnia, ut postea videbimus. Deut. 4. *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenes eum: si tamen ex toto corde tuo quaesieris eum*, &c. Hoc autem non videtur convenire cum omni rigore, nisi dolori, qui habetur ex motivo dilectionis. Nam in primis, qui ex timore pœnæ, vel desiderio odit peccatum, non videtur odisse peccatum super omnia, per illū enim actum plus odit pœnam, vel iacturam beatitudinis quàm peccatum. Deinde qui ex motivo religionis, vel obedientiae, &c. odit peccatum, quatenus illis virtutibus contrariatur, licet habeat odio peccatum supra alia omnia, quæ peccata non sunt, non tam ē quantum odibile est; odibilius enim est ut opponitur Deo, & est malum ipsius, quàm ut opponitur aliis motiuis, & per consequens, qui solū odit illud,

prout apponitur obedientiae, non odit illud super omnia, quia non odit illud supra ipsum peccatum prout est malū Dei: atque ideo Videtur habere hæc conditionalem implicitā, si mea inobedientia esset bona Deo, & placeret Deo infinite bono, non odissem illam, licet esse inobedientia, quæ conditionalis licet sit impossibilis, explicat tamen debilitatem illius motiui; quod quia non superat alia motiva, hinc est, non gignere detestationem peccati, prout subest illi motivo præcisè, non apprehenditur, ut summè detestabile; sicut si consideretur sub motivo charitatis, scilicet, ut est malum Dei, ut sic enim superat omnia mala omnibus modis considerata, & ut sic generat summam omnino detestationem.

Dices, si peccatum placeret Deo; adhuc deberet à nobis odio haberi: ergo detestatio peccati orta ex eius turpitudine, non habet illam conditionalem implicitam, nec est minus odibile peccatum propter suam turpitudinem, quàm ex motivo dilectionis Dei. Respondetur, si peccatum placeret Deo, eo ipso non esset peccatum: imò si iustitia displiceret Deo, & prohiberetur à Deo eo ipso non esset virtus, nec esset iustitia, quia non esset actio undequeque honesta. Sicut de facto, si mea restitutio aduersetur religioni, iam non est actus iustitiæ, nec virtutis, quia per oppositionem illam cum excellentiori bono perdit honestatē, quam habebat ex proprio obiecto desumptam ab inferiori bono. Cum ergo Deus sit bonum infinitum, consequens est, ut restitutio, vel temperantia, quæ aduersetur illi bono infinito non posset retinere honestatem ex proprio obiecto: atque adeo, si iniustitia placeret Deo non esset iniustitia, sed esset actus virtutis excellentioris per ordinem ad infinitum bonum Dei; & per oppositionem ad idem bonum infinitum detestabilis redderetur peccatum, quàm per oppositionem ad quodlibet aliud bonum; cum nullum aliud bonum tam stricte obliget nos ad sui amorem, quàm infinita bonitas Dei.

Potissimum argumentum pro hac communi sententia colligitur ex Tridēto *sess. 14. c. 4. ubi statuitur distinctio, & differentia contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ appellari solet attritio, & quæ sola extra Sacramentum non sufficit ad iustificationem his verbis: Docet præterea, et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari, priusque hoc sacramentum actu suscipiatur, ipsum nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur si voluntatem peccandi excludat, esse veniam, declarat, donū Dei esse, &c. Ex quibus verbis apparet, in primis contritionem perfectam, quæ extra sacramentum homo iustificatur esse illam, quæ charitate perfectæ est; ubi nomine charitatis non potest intelligi charitas habitualis, sed dilectio actualis: tū quia nō omnis detestatio peccati, quæ cū habitu charitatis coniungitur, est contritio perfectæ, ut constat in illo, qui cum sola attritione iustificatur in martyrio: tū etiam quia esset ridicula distinctio contritionis perfectæ ab imperfecta per hoc, quod Deo reconciliatur, quando charitate perficitur: hoc enim esset dicere conciliari Deo quando reconciliatur, si charitatis nomine sola habitualis intelligeretur. Cum ergo Concilium intendat assignare differentiam vnius contritionis ab alia; debuit explicare perfectionē vnius, quam habet ex se, ratione cuius afferat iustificationem extra Sacramentum: quam perfectionem solūm explicat per hoc, quod sit charitate perfectæ.*

Vide

14. Vnde ex eisdem verbis sumitur aliud argumen-
tum: quia statim declaratur contritio imperfecta,
propterea distinguitur à perfecta, quæ præcesserat:
declaratur autem per hoc, quod concipitur ex ti-
more pœnæ, vel ex cōsideratione turpitudinis pec-
cati: ubi nomine turpitudinis peccati, non potest in-
telligi sola turpitudine, quam habet, propterea opponitur
contra humanum conuictum, & propterea præcindit
à Deo: tum quia illud motiuum solum non sufficit
ad veram contritionem, vt dicemus *disp. hæc. sect. 9.*
tum etiam quia multa sunt peccata, quorum turpi-
tudo concipi non potest sine ordine ad Deum, v.g.
irreuerentia contra Deum, inobedientia contra præ-
ceptum diuinum, & alia similia, de quibus possu-
mus habere attritionem conceptam ex cōsideratione
turpitudinis peccati: ergo non sufficit ad contri-
tionem perfectam, quod oriatur ex motiuo aliquo
respiciente Deum, seu peccatum, propterea aduersatur
aliquo modo Deo, nam hæc omnia videntur
includi à Concilio in motiuo turpitudinis peccati,
quod distinguit à motiuo contritionis perfectæ;
quasi hoc sit sola Dei bonitas, quod est motiuum
charitatis; illud verò sit turpitudine peccati, propterea
aduersatur regulæ rationis, vel timor pœnæ: videtur
ergo, iuxta Concilij mentem non sufficere ad con-
tritionem perfectam turpitudine inobedientiæ, irre-
uerentiæ, & alia similes, nisi interueniat motiuum
charitatis.

11. Denique ratio à priori, cur Deus dolorem ex mo-
tiuio dilectionis, vt dispositionem vnicam accepta-
uit, ea videatur fuisse, quia per peccatum mortale
expellitur charitas, & per iustificationem restituitur;
non debuit autem restitui, nisi præcedente aliquo
actu charitatis: sicut fides, quæ per hæresim expelli-
tur, non restituitur, nisi præcedat aliquis actus fidei;
& spes, quæ per peccatum desperationis expellitur,
non restituitur, nisi exerceatur aliquis actus spei; sic
etiam charitas, quæ per quodlibet peccatum mortale
expellitur, (quodlibet enim peccatum mortale op-
ponitur charitati) De inon debuit restitui, nisi præ-
cedenti exercitio ipsius dilectionis, vt congruè
restitueretur: homo enim per peccatum voluntariè
discessit ab amicitia Dei, & factus est inimicus, qua-
re vt redeat in eandem amicitiam, necesse est, vt
diligat eum, quem vult habere amicum; nulla enim
melior & aprior dispositio est ad amicitiam alicuius
capendam, quam amare, vt dixit ille: *Vt ut amaris,*
ama, & quandiu hæc dispositio non ponitur, non
est homo sufficenter dispositus, vt iterum recipiat
in Dei amicitiam, loquimur autem semper se-
cluso priuilegio Sacramentorum, & martyrij.

16. Dices, quando homo iustificatur, recuperat etiam
habitus infusos aliarum virtutum, v.g. temperantiæ,
misericordiæ, iustitiæ, &c. & licet contra eas pecca-
uerit mortaliter, non est necessarius aliquis earum
actus vt homo disponatur ad earum recuperationem;
ergo nec erit necessarius actus ex motiuo formali
dilectionis ad recuperandam charitatem, contra
quam peccauit. Respondeo negando consequen-
tiam. Ratio verò discriminis est, quod per actum di-
lectionis disponitur homo ad habitum charitatis,
qui propter suam perfectionem continet virtualiter
& eminenter perfectionem aliarum virtutum infe-
riorum, quas secum affert; Sufficit ergo disponi ad
charitatem, vt eo ipso intelligatur homo disponi ad
alias virtutes recuperandas: contra verò, quando
exerceatur actum, solum religionis, vel obedienciæ, non
exerceatur aliquid, in quo virtualiter contineatur per-
fectio charitatis, vel eius motiuum. Cum ergo aliqua
dispositio ab homine exigenda esset; congruentissi-
mum fuit, illam exigi, quæ perfectissima erat om-
nium, vt sic videretur iam homo facere aliquo mo-

do, quantum ex se porterat, vt se ad gratiam, & amicitiam Dei disponeret. Scio, Patrem Vsq. aliter probare hoc, nimirum ex perfectione actus dilectionis, quem existimat posse ex natura sua formaliter iustificare. Sed in hoc pocedit iuxta alia principia, quæ nobis non probantur; Ideo non possumus illa ratione vti, sed debemus totum hoc fundare incongruentia illius dispositionis.

SECTIO II.

Utrum contritio debeat detestari peccata super omnia?

Diximus contritionem debere detestari peccata, quia malum Dei sunt, quem diligimus; restat videre, an propter istud motiuum debeat ea detestari super omnia detestabilia? Pro quo supponendum est, duplicem esse excessum vnius amoris, vel doloris supra alium. Primus dicitur intensus; secundus appetitiuus. Intensus est, quando vnus actus habet plures gradus intensiōis. Secundus, quando præfert formaliter, vel virtualiter vnum obiectum aliis; potest autem secundus excessus esse sine primo, & primus sine secundo, vt omnes concedunt, & experientia docet, non semper appetitiuius plus diligi, quæ intensius. Videatur Suarez *in præsentia disp. 3. sect. 9.* Valquez *1. 2. disp. 194. c. 3.* Valentia *in præsentia disp. 7. q. 8. punct. 5.* Ratione item probatur, quia amor ille appetitiuius potest intendi, & remitti, quod si maneat quoad vnum, vel duos solū gradus, adhuc erit appetitiuius, quia illi duo gradus respiciebant idē omnino obiectum, quod gradus superiores; nam intensio amoris non est ad diuersum obiectum, sed ad omnino idem per plures gradus; ergo potest esse amor appetitiuius, & remissus; quo etiam argumento constat, posse esse amorem intensum sine secundo excessu, quia ille amor, qui non erat appetitiuius, potest intendi circa idem omnino obiectum; non ergo habebit per gradus superadditos appetitionem, quam non habebat per priores, imo simplex complacentia sistsens intra perfectionem complacentiæ simplicis potest esse intensus; quia gradus superadditi non faciunt, eam esse amorem absolutum, nec respiciunt obiectum alio modo; sic etiam amor absolutus imperfectus potest intendi, & manere intra rationem amoris imperfecti. Hoc ergo supposito, in quo omnes conueniunt; non quaerimus, an dolor contritionis debeat esse intensus, de hoc enim dicemus *infra sect. 4.* sed an debeat habere illum secundum excessum, qui potest appellari substantialis, quia est omnino de substantia ipsius doloris, vel amoris in quocumque gradu consideretur.

19. Conclusio communis, & verissima est, contritionem esse dolorem de peccatis super omnia in secundo sensu, seu appetitiuius. Hanc probat bene P. Suarez *disp. 3. sect. 9.* contra aliquos qui solum exigunt excessum intensiōis, contra quos etiam agemus *infra dicta sect. 4.* nunc autem probatur breuiter ex verbis Christi *Matth. 10. Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus:* item ex illis locis ubi iubemur Deum diligere *ex toto corde, & ex tota mente;* hoc est super omnia diligibilia: cum ergo contritio sit dolor de peccato ex motiuo charitatis perfectæ, debet etiam detestari peccatum super omnia detestabilia: eundem enim gradum appetitionis habet dolor, ac amor ex quo oritur. Adde, licet contritio non esset ex proprio motiuo dilectionis, sed ex motiuo iustitiæ, religionis, aut obedienciæ, &c. vt aliqui volunt posse esse; adhuc deberet habere hunc excessum appetitiuius, quantum cum illo motiuo

17.

*Duplex amor;
vix sine doloris
excessu: Inten-
sius, & App-
petitiuius.*

19.

Matth. 10.